

**RAQAMLI MOLİYAVIY TEXNOLOGIYALARNING KORXONALAR MOLİYAVIY
BOSHQARUVIDAGI O'RNI****Shodiyeva Ruxsora Baxtiyor qizi**

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22755212>

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli moliyaviy texnologiyalarning korxonalar moliyaviy boshqaruvidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli transformatsiyaning korxonalarning moliyaviy samaradorligi, xarajatlarni boshqarish, pul oqimlarini nazorat qilish, moliyaviy risklarni kamaytirish va boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlariga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, elektron to'lov tizimlari, avtomatlashtirilgan moliyaviy boshqaruv vositalari, katta ma'lumotlar, bulutli texnologiyalar va sun'iy intellekt kabi zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Raqamli moliyaviy texnologiyalardan samarali foydalanish korxonalarning moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: Raqamli moliyaviy texnologiyalar, raqamli transformatsiya, moliyaviy boshqaruv, korxona, moliyaviy samaradorlik, moliyaviy risklar, FinTech, elektron to'lovlar, moliyaviy tahlil, raqamli iqtisodiyot.

**THE ROLE OF DIGITAL FINANCIAL TECHNOLOGIES IN CORPORATE
FINANCIAL MANAGEMENT**

Abstract. This article analyzes the role and significance of digital financial technologies in corporate financial management. The study examines the impact of digital transformation on financial performance, cost management, cash flow monitoring, financial risk reduction, and managerial decision-making. Particular attention is given to electronic payment systems, automated financial management tools, big data, cloud technologies, and artificial intelligence.

The study demonstrates that the effective use of digital financial technologies can contribute to improving corporate financial stability, management efficiency, and competitiveness.

Keywords: Digital financial technologies, digital transformation, financial management, enterprise, financial performance, financial risks, FinTech, electronic payments, financial analysis, digital economy.

**РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ФИНАНСОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ФИНАНСОВОМ
УПРАВЛЕНИИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ**

Аннотация. В статье анализируются роль и значение цифровых финансовых технологий в финансовом управлении предприятиями. Рассматривается влияние цифровой трансформации на финансовую эффективность предприятий, управление затратами, контроль денежных потоков, снижение финансовых рисков и процесс принятия управленческих решений. Особое внимание уделяется электронным платежным системам, автоматизированным инструментам финансового управления, большим данным, облачным технологиям и искусственному интеллекту. Обосновывается, что эффективное использование цифровых финансовых технологий способствует повышению финансовой устойчивости, эффективности управления и конкурентоспособности предприятий.

Ключевые слова: Цифровые финансовые технологии, цифровая трансформация, финансовое управление, предприятие, финансовая эффективность, финансовые риски, FinTech, электронные платежи, финансовый анализ, цифровая экономика.

Kirish

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi korxonalar moliyaviy boshqaruvini tashkil etish va takomillashtirishga bo'lgan talablarni tubdan o'zgartirmoqda.

Raqamli moliyaviy texnologiyalarning joriy etilishi moliyaviy axborotni yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish va boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlarini tezlashtirish imkonini bermoqda. Ayniqsa, moliyaviy ma'lumotlarning katta hajmda shakllanishi korxonalardan zamonaviy texnologik vositalardan foydalanish orqali moliyaviy resurslarni samarali boshqarishni talab qilmoqda. Raqamli moliyaviy texnologiyalar tarkibiga elektron to'lov tizimlari, mobil moliyaviy xizmatlar, bulutli hisoblash texnologiyalari, avtomatlashtirilgan moliyaviy boshqaruv tizimlari, katta ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellektga asoslangan yechimlarni kiritish mumkin.

Mazkur texnologiyalar korxonalarning pul oqimlarini nazorat qilish, moliyaviy hisobotlarni shakllantirish, xarajatlarni tahlil qilish va moliyaviy risklarni aniqlash jarayonlarini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Korxonalarda moliyaviy boshqaruvning samaradorligi moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish, likvidlikni ta'minlash, xarajatlarni optimallashtirish va moliyaviy barqarorlikni saqlash bilan bevosita bog'liq. An'anaviy moliyaviy boshqaruv usullarida ma'lumotlarni qayta ishlashga ko'p vaqt sarflanishi, axborotning kechikib olinishi va inson omili bilan bog'liq xatolar boshqaruv qarorlarining samaradorligiga ta'sir qilishi mumkin. Raqamli texnologiyalar esa ushbu jarayonlarning katta qismini avtomatlashtirish imkonini beradi. Shuningdek, raqamli moliyaviy texnologiyalar korxonalarda real vaqt rejimida moliyaviy monitoringni amalga oshirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Rahbariyat korxonaning daromadlari, xarajatlari, pul oqimlari va boshqa moliyaviy ko'rsatkichlari to'g'risidagi ma'lumotlarni tezkor tahlil qilishi mumkin.

Natijada boshqaruv qarorlarini qabul qilish tezligi oshib, moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini yaxshilash imkoniyati paydo bo'ladi. Biroq raqamli moliyaviy texnologiyalarni korxonalar faoliyatiga joriy etish bilan birga axborot xavfsizligi, kiberxavfsizlik, texnologik infratuzilma, xodimlarning raqamli kompetensiyasi va moliyaviy ma'lumotlarni himoya qilish kabi masalalar ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli raqamlashtirish jarayoni faqat yangi texnologiyalarni joriy etish bilan cheklanmasdan, korxonaning moliyaviy boshqaruv tizimini kompleks takomillashtirish bilan birgalikda olib borilishi zarur.

Dolzarbligi

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi korxonalarda moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirishni talab qilmoqda. Moliyaviy operatsiyalarning hajmi va murakkabligi ortib borayotgan sharoitda moliyaviy axborotni tezkor yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish va undan samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishda foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli moliyaviy texnologiyalar ushbu jarayonlarni avtomatlashtirish, pul oqimlarini nazorat qilish, xarajatlarni optimallashtirish va moliyaviy risklarni aniqlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, elektron to'lov tizimlari, avtomatlashtirilgan hisob-kitob vositalari, bulutli texnologiyalar, katta ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellekt kabi texnologiyalardan foydalanish korxonalarning moliyaviy samaradorligi va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi mumkin. Biroq raqamlashtirish jarayonida kiberxavfsizlik, ma'lumotlarni himoya qilish, texnologik infratuzilma va xodimlarning raqamli kompetensiyasi bilan bog'liq masalalarni ham hisobga olish zarur. Shu sababli raqamli moliyaviy texnologiyalarning korxonalar moliyaviy boshqaruvidagi o'rnini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Maqsadi

Tadqiqotning asosiy maqsadi raqamli moliyaviy texnologiyalarning korxonalar moliyaviy boshqaruvidagi o'rnini ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning moliyaviy axborotni boshqarish, pul oqimlarini nazorat qilish, xarajatlarni optimallashtirish, moliyaviy risklarni kamaytirish va boshqaruv qarorlarining samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlarini aniqlash hamda korxonalarda raqamli moliyaviy texnologiyalardan samarali foydalanish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism

Raqamli moliyaviy texnologiyalar zamonaviy korxonalar moliyaviy boshqaruvining muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda. Ular moliyaviy ma'lumotlarni yig'ish, saqlash, qayta ishlash va tahlil qilish jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini beradi. Raqamlashtirish moliyaviy boshqaruvda tezkorlik va aniqlikni oshirishga xizmat qiladi. Korxona rahbariyati moliyaviy holat to'g'risidagi ma'lumotlarni qisqa vaqt ichida olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Elektron to'lov tizimlari moliyaviy operatsiyalarni tez va qulay amalga oshirishga yordam beradi.

Avtomatlashtirilgan hisob-kitob tizimlari moliyaviy ma'lumotlarni qayta ishlashdagi inson omilini kamaytiradi. Bulutli texnologiyalar moliyaviy ma'lumotlardan masofadan foydalanish imkoniyatini yaratadi. Katta ma'lumotlar texnologiyasi korxonaning moliyaviy ko'rsatkichlarini chuqur tahlil qilishga yordam beradi. Sun'iy intellekt asosidagi vositalar moliyaviy jarayonlarni prognozlashtirishda qo'llanilishi mumkin. Raqamli texnologiyalar pul oqimlarini nazorat qilish samaradorligini oshiradi. Moliyaviy resurslardan foydalanish holatini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyati kengayadi. Raqamli boshqaruv vositalari moliyaviy hisobotlarni tayyorlash jarayonini tezlashtiradi. Ular korxonaning daromad va xarajatlarini tizimli ravishda nazorat qilish imkonini beradi. Moliyaviy risklarni aniqlash va baholash jarayonida raqamli tahlil vositalaridan foydalanish mumkin. Raqamli texnologiyalar boshqaruv qarorlarining axborot bazasini takomillashtiradi. Korxonalarning moliyaviy barqarorligini baholashda raqamli ma'lumotlar muhim ahamiyatga ega. Raqamlashtirish moliyaviy boshqaruv jarayonlarining shaffofligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, texnologiyalar moliyaviy nazoratni kuchaytirish imkonini beradi. Shu sababli raqamli moliyaviy texnologiyalar korxona boshqaruvining zamonaviy vositasi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Ularning samarali joriy etilishi korxonaning moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Elektron to'lov tizimlari korxonalar moliyaviy faoliyatini raqamlashtirishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Ular tovar va xizmatlar uchun to'lovlarni tezkor amalga oshirish imkonini beradi. Naqd pulsiz hisob-kitoblarning rivojlanishi moliyaviy operatsiyalarning qulayligini oshiradi. Elektron to'lovlar korxonalarning mijozlar va hamkorlar bilan hisob-kitoblarini soddalashtiradi. Mobil banking xizmatlari moliyaviy operatsiyalarni masofadan boshqarish imkonini beradi. Internet-banking orqali hisobvaraqlar holatini nazorat qilish mumkin. Elektron to'lov tizimlari korxonalarning vaqt xarajatlarini kamaytirishga yordam beradi. Ular moliyaviy operatsiyalarni tezkor monitoring qilish imkoniyatini yaratadi. Raqamli moliyaviy xizmatlardan foydalanish korxonalarning moliyaviy moslashuvchanligini oshiradi. Elektron hisob-kitoblar moliyaviy operatsiyalarni hujjatlashtirish jarayonini ham yengillashtiradi. Raqamli platformalar orqali to'lovlarning amalga oshirilishi moliyaviy ma'lumotlarni tezkor shakllantiradi. Mazkur ma'lumotlardan keyingi moliyaviy tahlil jarayonida foydalanish mumkin. Elektron to'lovlar korxona va mijoz o'rtasidagi moliyaviy munosabatlarning shaffofligini oshiradi.

Raqamli xizmatlardan foydalanish biznes jarayonlarining tezkorligini ta'minlaydi.

Shuningdek, elektron moliyaviy xizmatlar yangi biznes modellarini rivojlantirishga imkon beradi. Korxonalar raqamli to'lov vositalari orqali yangi mijozlar guruhlariga xizmat ko'rsatishi mumkin. Biroq elektron moliyaviy xizmatlardan foydalanishda axborot xavfsizligi muhim masala hisoblanadi. Kiberhujumlarning oldini olish va moliyaviy ma'lumotlarni himoya qilish zarur. Shu sababli elektron to'lov tizimlari xavfsizlik talablari asosida tashkil etilishi kerak.

Moliyaviy tahlil korxona faoliyatini samarali boshqarishning muhim elementlaridan biridir. Raqamli texnologiyalar moliyaviy tahlil jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini beradi.

Elektron ma'lumotlar bazalari moliyaviy ko'rsatkichlarni tizimli ravishda jamlashga yordam beradi. Korxona daromadlari va xarajatlari bo'yicha ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish mumkin. Raqamli tahlil vositalari moliyaviy ko'rsatkichlarning o'zgarish tendensiyalarini aniqlashga yordam beradi. Katta ma'lumotlar texnologiyasi ko'plab moliyaviy ko'rsatkichlarni bir vaqtning o'zida qayta ishlash imkonini beradi. Bu esa korxonaning moliyaviy holatini kengroq baholashga sharoit yaratadi. Sun'iy intellekt texnologiyalaridan moliyaviy prognozlashda foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda. Prognozlash korxonaning kelajakdagi moliyaviy holatini baholashga yordam beradi. Raqamli vositalar pul oqimlarini tahlil qilish jarayonini ham takomillashtiradi. Pul oqimlari haqidagi aniq ma'lumotlar likvidlikni boshqarishda muhim ahamiyatga ega. Raqamli tahlil moliyaviy risklarni oldindan aniqlash imkoniyatini oshiradi.

Moliyaviy risklarni baholash korxona uchun maqbul boshqaruv strategiyasini tanlashga yordam beradi. Raqamli hisobotlar rahbariyatga moliyaviy ko'rsatkichlarni tezkor ko'rish imkonini beradi. Natijada boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun zarur bo'lgan vaqt qisqaradi.

Qarorlar aniq va dolzarb moliyaviy ma'lumotlarga asoslangan holda qabul qilinishi mumkin. Raqamli tahlil vositalari turli moliyaviy ssenariylarni solishtirish imkonini ham beradi.

Bu esa korxona strategik rejalashtirishining sifatini oshiradi. Shu jihatdan raqamli moliyaviy texnologiyalar moliyaviy tahlil va boshqaruv qarorlarini takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega.

Moliyaviy risklarni boshqarish korxonaning barqaror faoliyat yuritishi uchun muhim shartlardan biridir. Korxonalar faoliyatida likvidlik, kredit, bozor va boshqa moliyaviy risklar yuzaga kelishi mumkin. Raqamli texnologiyalar ushbu risklarni aniqlash va baholash imkoniyatlarini kengaytiradi. Moliyaviy ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish xavfli tendensiyalarni erta aniqlashga yordam beradi. Avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari moliyaviy ko'rsatkichlardagi o'zgarishlarni kuzatib boradi. Katta ma'lumotlar asosida risklarni kompleks tahlil qilish mumkin. Sun'iy intellekt vositalari ayrim moliyaviy xavflarni prognozlashda qo'llanilishi mumkin. Raqamli texnologiyalar kredit risklarini baholash jarayonini ham takomillashtiradi. Mijozlarning moliyaviy holati haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish qaror qabul qilishni yengillashtiradi. Pul oqimlarini doimiy monitoring qilish likvidlik riskini kamaytirishga yordam beradi. Raqamli tizimlar moliyaviy nazoratning uzluksizligini ta'minlash imkonini beradi.

Bunday nazorat moliyaviy operatsiyalardagi ayrim xatolarni o'z vaqtida aniqlashga yordam beradi. Kiberxavfsizlik ham raqamli moliyaviy boshqaruvning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Korxona moliyaviy ma'lumotlarini himoya qilish uning moliyaviy xavfsizligini ta'minlaydi. Axborot tizimlariga ruxsatsiz kirish moliyaviy yo'qotishlarga olib kelishi mumkin.

Shu sababli raqamli moliyaviy texnologiyalar bilan birga xavfsizlik mexanizmlarini ham rivojlantirish zarur.

Risklarni avtomatlashtirilgan baholash boshqaruv qarorlarining tezkorligini oshiradi.

Raqamli monitoring tizimlari rahbariyatga muammoli holatlar haqida tezkor axborot beradi. Natijada korxona moliyaviy xavflarga nisbatan tezroq javob qaytarish imkoniyatiga ega bo'ladi. Korxonalar moliyaviy boshqaruvini raqamlashtirish kelgusidagi iqtisodiy rivojlanishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi moliyaviy boshqaruvning yangi usullarini shakllantirmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi tizimlardan foydalanish moliyaviy tahlil imkoniyatlarini kengaytirishi mumkin. Avtomatlashtirilgan moliyaviy boshqaruv tizimlari korxona faoliyatini tezkor nazorat qilishga yordam beradi. Bulutli texnologiyalar moliyaviy ma'lumotlardan masofadan foydalanish imkoniyatlarini oshiradi.

Raqamli platformalar turli moliyaviy xizmatlarni yagona tizimga birlashtirish imkonini beradi. Elektron hujjat aylanishining kengayishi moliyaviy boshqaruv jarayonlarini soddalashtiradi. Raqamli hisobot tizimlari moliyaviy ma'lumotlarning tezkor shakllanishini ta'minlaydi. Katta ma'lumotlardan foydalanish korxona faoliyatini chuqur tahlil qilish imkonini beradi. Prognozlash texnologiyalari kelajakdagi moliyaviy natijalarni baholashda qo'llanilishi mumkin. Raqamli texnologiyalar moliyaviy rejalashtirish sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Korxonalarda raqamli kompetensiyaga ega mutaxassislarini tayyorlash ham muhim vazifa hisoblanadi. Xodimlarning zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish zarur. Raqamlashtirish jarayonida ma'lumotlarni himoya qilish va kiberxavfsizlikka alohida e'tibor berish kerak. Texnologiyalarni joriy etish korxonaning moliyaviy imkoniyatlari va strategik maqsadlariga mos bo'lishi lozim. Raqamli transformatsiya bosqichma-bosqich va tizimli amalga oshirilishi maqsadga muvofiq. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik raqamli moliyaviy infratuzilmani rivojlantirishga yordam beradi. Innovatsion texnologiyalar korxonalarning moliyaviy samaradorligi va raqobatbardoshligini oshirish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Kelajakda raqamli moliyaviy texnologiyalardan foydalanish korxonalar boshqaruvining ajralmas qismiga aylanishi kutiladi. Shu sababli korxonalar raqamli transformatsiya jarayonlariga moslashib, zamonaviy moliyaviy texnologiyalardan samarali foydalanishlari zarur.

Xulosa

Raqamli moliyaviy texnologiyalarning korxonalar moliyaviy boshqaruviga joriy etilishi zamonaviy iqtisodiy sharoitda boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, elektron to'lov tizimlari, avtomatlashtirilgan hisob-kitob vositalari, bulutli texnologiyalar, katta ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellekt kabi raqamli yechimlardan foydalanish moliyaviy jarayonlarning tezkorligi, aniqligi va shaffofligini oshirish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalar yordamida korxonalar daromad va xarajatlarni nazorat qilish, pul oqimlarini monitoring qilish, moliyaviy ko'rsatkichlarni tahlil qilish va boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Raqamli moliyaviy texnologiyalar moliyaviy risklarni aniqlash va boshqarishda ham muhim ahamiyatga ega.

Moliyaviy ma'lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish korxonalarga yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni oldindan aniqlash va ularga tezkor choralar ko'rish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamlashtirish jarayonida kiberxavfsizlik, moliyaviy ma'lumotlarni himoya qilish, texnologik infratuzilmani rivojlantirish va xodimlarning raqamli kompetensiyasini oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bekmurodov, B. F., & Zokirov, U. I. (2024). Raqamli moliyaviy texnologiyalarning boshqaruvdagi roli va uning O'zbekiston uchun ahamiyati. SYNAPSES: Insights Across the Disciplines, 1(4), 79–85.
2. Turgunov B. Current status of financial control in the context of development of the digital economy in the national economy // Journal of Applied Science and Social Science. – 2025. – B. 845–853.
3. Advantages and practical significance of financial management in the digital economy // Raqamli iqtisodiyot. – 2024. – № 7. – B. 724–730.
4. Chen Y., Zhang Y. The impact of digital transformation on firm's financial performance: evidence from China // Industrial Management & Data Systems. – 2024. – Vol. 124, № 5. – P. 2021–2041.
5. Vu D. A., Nguyen T. V., Nhu Q. M., Tran T. Q. Does increased digital transformation promote a firm's financial performance? New insights from the quantile approach // Finance Research Letters. – 2024. – Vol. 64. – Article 105430.
6. Li X., Zhong Q., Yang G. Commercial bank digital transformation, information costs, and corporate financial constraints // Journal of Sustainable Finance & Investment. – 2024. – P. 140–163.
7. Gao Y., Yang H., Sun X., Tian X., Xu J. Corporate digital transformation and financing constraints: the moderating effect of institutional investors // Heliyon. – 2024. – Vol. 10, № 12.